

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 Quid Conuentio, Pactumve, & qua methodo, & ordine ad obligationem
fiat transitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

DE CONVENTIONIBVS IN GENERE. LIBER VIGESIMVS PRIMVS.

De necessitate conventionum. Cap. 1.

- 1 Quibus rationibus diuisio rerum recepta, hisdem, & aliis, rerum cuique facta distributio & conseruata: & quare cuique libera rerum suarum dispositio.
- 2 Conuentiones spontanea debent esse.
- 3 Commercium & rerum commutationes humanae societati necessariae quare.
- 4 Primum contrahendi modus per Donationem, Mutuum, & Commodatum.
- 5 Item, officia per Commutationem, unde alii contractus prodierint: & quomodo illa non expedita, & propter necessitatem, & formulas contrahendi indultas.
- 6 Pretium, & munus ad constituendam aequalitatem conuentionum.

VIA ꝑ placuit humanæ imbecillitati, pluribus de causis diuisionem rerum admitti, & ita cuique possessionem & partem committendam: hisdem rationibus æquum visum est, vile, & necessarium, possessa libertati cuiusque, & liberæ administrationi concedere, *l. nemo exterius, de iudicis, C. in re mandata, C. mandata.* Et ita communi consensu mutuo sibi in societate sanciuere, non oportere cum alterius iactura locupletari, *l. nam hoc natura, de condi. et indeb. in P. l. iure natura, de regul. iur. P. cap. locupletari, eodem tit. in sex. nemini ius suum detrahendum esse, l. 2. de iis qui sui sui vel alie. iur. in P. §. si eo sit. ap. Iustitia.* & quod nostrum est, sine facto nostro in aliū transferri non posse, *l. id quod nostrū, de reg. iur. l. in diem de aqua pluua arcen. in P.* Neque lecta nostrorum temporum patitur, ut ait Iustinianus, in alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri, vel pacisci, *l. §. de pact. C. lib. 2. tit. 3.* Et ultra iniquum vitium, ingenis hominibus non esse liberā rerum suarum administrationem, *Caus. in l. 2. si a pariete quis fuer. in muni. ff. lib. 37. P. tit. 12.* cum liceat per libertatem, viuere ut velis, *l. libertas, 4. de sta. hom. in P.* Multo magis res suas, quæ inferioris personis sunt, *l. infissime, de adilitio ed. l. o. P.* & ad vsum earū, *l. in pecudum, de osur. in P. cum simal.* pertractare. Atque nihil tam naturali æquitati conuenit, quam voluntatem domini rem suam in aliam transferre volentis, ratam haberi, *§. per traditionem, de re. diuis. ap. Iustin. l. qua ratione §. hac quoque res, de acq. rer. dom. §. Vnde* conuentiones voluntarias & spontaneas esse debere, dum cōcipiuntur, satis superque constat, *l. in commodato, §. sicut commoda, P. l. sicut, de act. on. C.* Et ita tabolensis Iurisdonsultus tradit, in omnibus rebus quæ dominium transferunt, accedere debere affectam contrahentium, sine quo conuentio imperfecta sit, *l. in omn. b. 5. 4. de acti. in P. l. 1. de pac. in P. l. in conuentionibus, 219. de verb. sign. l. in que res pign. obl. poss. P.* Aristoteles quoque tradit, *lib. 4. ad Eudemum,* initium contractuum voluntarium esse. Plato etiam, sequitur, inquit, *lib. 11. de legibus,* ut dicamus de pactis conuenientium, hisque ordinem tribuamus. Simplex autem illud sit, ut nec mea quisquam pro viribus tangat, nec moueat meorum quicquam minimum, nisi mihi persuaserit, atq. ego dum mentis compos fuero, id. *m. in alienis efficiam.* §. Idem ꝑ Plato alibi, *lib. 15. in Sophista.* speciem acquisitionis quæ fit inter volentes, dixit esse commutationem quæ fit domino, emtione, & mercede. Ceterum cum ita singulis rerum dominis, libera esset & sit voluntas erga res suas, & sæpe pluribus egeant mortales quæ apud alios sunt, aliquibus autem superfluis abundant, quæ aliis commoda & vsui sunt, vel possunt esse, suavit eadem societas humana communicationem, vicissitudinem dandi & accipiendi, quam commercium, quod & conuersationem seu conuictum, *o. forus, de ver. sign. & mercium seu rerum commutationem, c. notarius, de prohibita feudi alien. in vsb. feudo, cum simal. que glo. ad tit. in §. 1. de mut. stipul. in verb. commercium, Facit rubri de commer. & merca. C. l. 3. quæ res vendi possint, C. l. 1. que res exportari nequeant, C. l. 2. C. de eunuchis,* dicimus, quibus eget humana vita, *l. 2. de nudinis, in P. Plato, 2. de repu.* Natura ipsa primū hominis, egentibus misereri iussit, cum ea sit vinculum omnibus commune, *l. ut om. de insti. & iure P. animal que homo sit sociale, & interficit hominis, hominem affici beneficio, l. seruus ea lege, de*

de seruus exportan. cumque omnes essent eadem necessitatis lege constructi, ut alter alterius ope carere non posset omnino. ¶ Et ꝑ me mea fallit opinio, arbitror primum modum transferendi res, post diuisionem, a liberalitate processisse, & donationem fuisse, *c. 1. de emt. ap. Greg. at vtendi modum, sine translatione domini, cum fide restitutionis, fuisse mutuum & commodatum.* Potuit autem liberalitas, & donatio inter viros probos sufficere cum mutuo: eo quod gratia gratiam generat, & qui beneficium suscipit, si improbus omnino non sit, natura impellatur beneficium rependere danti, *l. sed est, §. consuluit, de petri. hered. in P.* Vnde Caius speciem lucri dixit esse, ex alieno largiri, & eo modo beneficii debitorē sibi acquirere, *l. si pignore, 57. de iur. lib. 47. tit. 1.* ¶ Ideo ꝑ legitimis antiquitus, primum genus commerciorum fuisse Commutationem: in qua potius habebatur ratio gratitudinis beneficii suscepti, quam valoris rei. Quod Aristoteles indicat de contractibus agens, *Conseruatur, inquit, §. Ethicorum, ad Nicomach. re publica commutatione: ideo gratiarum empla in medijs vrbibus construis solent, ut mutua sit retributio: hoc enim gratiarum propriū est, ut is qui beneficium accipit, vicissim aliquid reddat.* Cum autem illa commutatio non esset semper expedita, neque omnes pari animo inter se essent, & quia cum extraneis, cum quibus conuictus non erat, esset agendum, & ab illis res nobis necessariae essent exportandæ, neque illi facile concederent, & commutatione nostrarum rerum non egerent, vsus & necessitas viam conuentionum inuenerunt, *l. ex hoc iure, de insti. & iur. P. §. ius autem gentium, de iure natura.* legesque tunc aliquas, & subinde alias, gentes constituerunt pro facili commercio. ¶ Accessit ꝑ & tandem pretium, id est, electa quædam materia publica auctoritate, & signata, quæ per symbola, consensu res vicissim æstimarentur, loco commutationis rerum aliarum, quæ in permutationis nomine postea propria fuit conuentio, *l. de emt. in P. l. 1. de rer. permuta. P.* Cum istis simul, crescente habendi cupiditate, & laxatis rationis firmitatis, & malitia hominum & dolis grassantibus, leges conuenientis & formulæ, dehinc & repagula conuentionum firmata sunt, ne veritis artibus domini rebus suis spoliarentur, ut ex sequentibus apparebit. **Quid Conuentio, Pactumve, & qua methodo, & ordine ad obligationem fiat transitus.** **Cap. 2.**

- 1 Conuentionis nomen generale est.
- 2 Voluntas fundamentum vnum primum conuentionum cum preterite.
- 3 Voluntas conuicti conuentiones reprobatur, ut metus & vis.
- 4 Error, ut aduersarius voluntati libera, conuentiones vitiat, & quare.
- 5 Dolus vel deceptio, aduersarius voluntati.
- 6 Bona fides aliud contractuum fundamentum.
- 7 Potestas debet adesse contrahendi cum voluntate.
- 8 Conuentionis duæ species, contractus & transactio.
- 9 Fide firmantur conuentiones, & fides laus.
- 10 Fidem frangere graue.
- 11 Fides seruanda ob religionem, ut vitetur mendacium.
- 12 Fides seruanda cura apud magistratus: in ea contractum viu.
- 13 Creditor & debitor, dicitur a fide.

Conuentionis ꝑ nomen, inquit Vlpianus, generale est, pertinet ad omnia, de quibus contrahendi transigendive causa consentiunt, qui inter se agunt. Nam sicut conuenire dicuntur, qui ex diuersis locis in vnum colliguntur & veniunt, sic qui ex diuersis animi motibus in vnum consentiunt, id est, in vnam sententiam decurrunt, neque vllus est contractus, nulla obligatio, quæ in se non habeat conuentionem, *l. §. conuentionis, de pact. in P. l. si voluntate, C. de rescinden. vendit.* Oportet enim venire in vnam sententiam, & cōsentire eos, de quorum rebus agitur, priusquam res illorum in aliam potestatem veniant vel sententiam. ¶ Voluntas ꝑ itaque erit fundamentum vnum præcipuum contractuum omnium & pactiorum, quæ tamen ad effectum

etiam producendum, debet habere potestatem conuentionis: cum perfecti omnium actuum inde, velut ex materia & forma, absoluantur, l. *multum interest*, si quis alteri vel sibi, C. *Beatus*, in *Topicis*. Velle legitimum, seu voluntatem habet legitimam, is qui potest, Velle legitimum, seu voluntatem habet legitimam, is qui potest, *l. si quis de condit. Inst. in P.* & quando voluntas potestati concessa est conformis, l. *i. de codicillis in P.* Quoad modum contra, potestas desiderat faciam vere voluntatem, id est, quae sit spontanea, sui arbitrii, sine errore, non intercepta vel decepta.

¶ Proinde si conuentiones metu & vi coactae, nullius effectus sunt, l. *i. si mulier*, §. *si dos*, quod met. cau. in *P. l. si voluntate*, de *rescind. vendi*, in *P. l. interpositus*, de *transact. C.* Qui per vim aliquem sibi obligauit, lege Julia de vi publica tenetur, lexque eam obligationem rescindit, vt scribit Martianus, l. *qui coetu*, §. *ad leg. Jul. de vi public. in P.* & rem in integrum restituit, l. *metum*, §. *sed quod ait prator*, §. *ex hoc edicto*, quod met. cau. in *P.* Vis quippe habet necessitatem adueritiam voluntati & libertati, l. *i. §. 2. eodem titu. quod met. cau. P. l. si ea res*, de *actio. prat. P.* adueritiam quam parum proficit custodia, dicta l. *i. §. l. metum accipiendum*, §. *l. metum autem*, §. *sequens*, de *quod met. cau. in P.* Vt & metu, instantis periculi est trepidatio, maioris impetus non lenis timor, & qui de mente possit constantem vitium deturbare, *Harmentop. lib. i. Promissarius iuris*, l. *i. de minor. 2. §. ann.* Vm etiam existimat Harmenopolus, & praeter animi sententiam, aetatis fragile & infirmum consilium, quod suae voluntatis adhuc non est ad contractum hortari, l. *velle*, §. *de regu. iur. in P.* Vt & velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vt in *l. si mulier*, §. *penult. de eo quod met. cau. in P. in l. si patre cogente*, de *rit. nupt. P. l. cum proponas*, C. *de heredi. instituen. Et si voluntas dicatur horum: tamen non absolute, sed cum additamento voluntas coacta dicenda est, l. non videtur de libera. cau. in P.*

¶ Voluntas si quoque fieri non videtur, quod ignoranter geritur, vel sit, l. *ut in l. 2. de iudic. in P. l. si per errorem*, de *iurisdict. omnium iud. in P.* nec videtur consentire, qui erant, l. *se a hoc ita*, 20. de *aqua pluuiarum arcend. lib. 39. P. titu. 3.* nec voluntas accedere dicitur, vbi error, l. *si procurator meus*, §. *de acquir. rerum domi. lib. 41. P. tit. i.* neque errando res suas tradens, eas amittit, *Arzo. in summa tituli de iuris & facti ignorant.* Errare secundum Azonem est, aliud pro alio putare, l. *non omnis numeratio*, de *reb. cred. in P.* Idcirco actus erroris effectum non fertur, cum ultra voluntate agentis & intentionem non sit potestatis, l. *qui cum tutoribus*, §. *de transact. in P. l. obligationum substantia*, de *act. in P.* nec extra cogitata extendendi, l. *in venditionibus*, §. *de contrahen. emtio. lib. 18. P. tit. i. inuncta*, l. *quod tamen*, §. *ead. tit. P. l. si id quod aurum*, 22. de *verbor. oblig. potissimum*, si qui conueniunt erent in corpore, vel intellectu, vel in substantialibus conuentionis, qua de agitur, l. *elegantior*, de *dolo in P. l. iuris gentium*, §. *dolo malo*, de *pass. in P. l. si gl. iure l. si dolo*, C. *de rescind. vend. l. dolo vel metu*, de *mut. stipu. C. l. si quis cum alter*, §. *de verb. oblig.*

¶ Proxime si erroris accedit, decepta dolo alterius voluntas, quae cum plane libera non dicatur vel integra, sed corrupta, & quodammodo fascinata, excludit conuentionis effectum: vt si dolo dederit causam conuentioni bonae fidei, corrumpit ipso iure; si autem ea sit stricti iuris, actione, vel exceptione de dolo rescindatur, l. *si posteaquam*, C. *de pass. si modo deceptus velit ab hac conuentione abire, non vitique si decipiens & dolosus, proposito a se dolo, vel iteo praetextu resilire, l. transactio finita*, C. *de transact. l. cum proficitur*, C. *de renouan. don. C. l. filios*, de *renouan. his que in fraud. creditor. C. l. venditor*, C. *de reb. alien. non alien. cum similibus*, namis non admittitur, vt pote propria turpitudinem allegans, l. *bona fides*, §. *de post. lib. 16. P. tit. 3.* l. *bonam fidem*, C. *de act. bona fides* namq; in omnibus conuentionibus altam basin & fundamentum facit, & in omnibus, quae legitime dici mereantur, exigimus, l. *legitima*, de *pass. in P.* ¶ Potestas etiam conueniendi non minus, quam voluntas illa libera inspicienda est, quae vno verbo, legitima erit, si legibus non repugnet, l. *sanctus*, de *agricol. & cens. lib. 11. C. l. non dubium*, C. *de legi. alioquin conuentiones factae lege contrahere prohibente pro infectis habentur, vt l. si voluntate*, de *rescind. vend. C.* quomodo autem prohibeantur, & quibus, suo loco postea dicemus Deo iuuante. Ex plurium, vel duorum voluntate fit consensus.

¶ Porro si in consensu voluntario subnixo lege, vel contrahitur, id est, restringitur prior voluntas, d. l. *i. §. conuentionis*, de *pass. in P.* vel omnino a voluntate, quae prior erat, per aliquem conuenientium receditur. Vnde duo genera prima conuentionum, nempe contractus, & transactio, l. *i. §. pactum*, de *pass. P. l. 3. de pot-*

licita *P.* generaliter nomine transactionis usurpato. Quando autem ab utroque conuenientium voluntas decreta & determinata, seu in certo certive mutuo consentiens est, tunc firmatur recepto promissione, quae pactum postea dicitur, a pango pepigi, firmo figoq; Si pactum dicitur, duorum pluriumve in idem placitum, & contentus: vel vt Haloander legit, placitum consensus, d. l. 3. de *pollic. P.* distinctum a pollicitatione, quae est vnus tantum promissio, l. *sciendum tamen*, §. *de adl. edit. lib. 21. P. titu. 1.* Neq; per consequens omne dictum vel promissum, pactum est. Nam dictum, vt ait Vlpianus, accipimus, quod verbo tenus pronuntiatum est, nudoq; sermone finitur: promissum autem potest referri ad nudam promissionem, seu pollicitationem, siue ipsiorem; l. *verba contraxerunt*, de *verbor. sign. in P.* Quare nec verba, contraxerant, pertinent ad promissiones seu dispositiones testamentarias: quia testamentaria promissio, non habet fixam, vel pactam voluntatem, sed ambulatoriam & mutabilem, vsq; ad periodum vitae vltimam, l. *de adimen. lega. in P. l. si quis in principio*, de *lega. 3.* nec firmam, nisi morte intercedente, c. *cum Martha*, de *celebra. missa*. ¶ Modus praecipuus pangendi & firmadi conuentiones est, datus & receptio fidei, quae vtrinq; datur & accipitur seu interponitur, quae vniam facit sententiam inuolabilem, & indissolubilem, & ex praecipuis duabus aut plaribus voluntatibus, vnā conuenientibus, commune: non secus, quam voluntas duorum dominorum miscentium materias, commune totum corpus efficit, siue illa vnus generis sint, siue alterius, vel materiae, l. *de eo*, §. *voluntas*, de *acquir. rer. domi. P.* Proinde libertas, quae erat contrahendi vel non contrahendi in initio, fide data & accepta in conuentione, transit in necessitatem, vt eam implere oporteat, l. *in commodato*, §. *si cum commoda in P. l. sicut*, de *actio. C.* Ita fidem contractus impleri debere, & quom esse responsum est, l. *sed & addes*, 21. §. *siua. loca. lib. 19. P. titu. 2.* & placita seruanda, l. *non minore*, C. *de transact. l. i. de pac. in P. l. 4. §. i. de seruitu. l. iuris gentium*, §. *prator ait*, de *exact. P. l. 4. §. sed et si minor*, de *manumisso. lib. 40. P. tit. i.* Sic Constant. Arca. & Honor. CCC. quamuis improbant ea, quae sub tyrannide facta essent; non tamen euertere eas voluerunt pactiones & negotia, quae priuati sponte fecissent, leg. 2. §. *leg. valeat*, de *infirmis qua sub tyrannide vel barbaris facta sunt*, libro decimoquinto, C. *Theodosiani. titu. 14.* Cum Anacharis Solonis studium circa leges componendas irritasset, nempe quod ridiculam putaret, velle iniurias ciuium, ac cupiditates hteris coercere, quae nihil ab araneorum telis differret, quae sicut illae paruas & non magnas muscas, sic illae debiles tantum, & imbecilles detinerent, a potentioribus autem & locupletioribus rumpentur: respondit Solon, conuentiones tamen ac pacta homines seruare solere, quae transgredirex contrahentibus nemini cōducatur, *Plutarchus, in vita Solonis.* Isocrates admonet, vt in malis rescindi oportet fidem, ita in bonis seruandam esse, *Isocra. ora. 1.* A Cicerone pactum, quod inter aliquos conuenit, tam iustum putatur, vt & iuri praestare dicatur, *Cicero 2. de Inuent.* Terentius impudentissimam orationem exitimat eorum, qui fidem negant, *Attamen*, inquit, *vbi est fides, si roges nihil pudet*, in *Andria. Terentius, act. 4. scena 1.* Plato fidem firmitatem, veram sinceritatem, veram philosophiam dicit esse, *Plato epistola 10. Aristotelo. 10.* Valerius Maximus, tantum venerationis fidei viribus debere existimas, quantum ceremonis immortaliu deorum, *Illis enim*, inquit, *publica salus, his priuata continentur*, atque vt illarum ades sacra domicilia, ita harum, fida hominum peccata, quasi quodam sancto spiritu, referta templa sunt, *Valer. Maximus, lib. 4. c. 7. de Pybia & Damone agit.* Et rursum, venerabile fides numen, dextram suam, certissimum humane salutis pignus ostentat, *Idem Valer. Max. in princ. sexti libri.* Neque, auctore M. Tullio Cicerone, 2. *Officio*, aliquid vehementius tempus vominet, quam fides, quae esse nulla potest, nisi feru necessaria solutio rerum creditarum, fidem & Mentem dedicauit in Capitolio, M. Aemilius Scaurus. Aute autem consecrauit Fidei templum, Atilius Calatinus, *Cicero. 2. de Diuinitio.* Et praesens quoque praecedentibus temporibus, Fidei templum publice laeratum, vt seruanda & veneranda fidem homines discerent, *Dionysius Halicar. in 2. §. Perfidiosum* & nefarium fidem frangere, *Cicero, pro Q. Ra. 9. l. 10.* & qui fidem violat, oppugnat omnium commune praesidium, *Cicero pro S. R. scia.* Fides namq; iustitiae fundamentum: quia ea dictorum conuenientiumque constantia & veritas; credamusque, quia fiat quod dictum est, dictam esse fidem, *Cicero, 1. Offic. & epistolarum familiarium, lib. 16. epistola 406.* Fides firma opinio, *Cicero, in Part. orator.* fides inquam iustitia in rebus creditis, *idem Cice. in Parado.* Si enim fides data contemnitur, nihil aliud

